

Fredagen den 19 november

Kl. 13.00

*Meddelande om
besvarande av
interpellation*

§ 1 Justerades protokollet för den 11 innevarande månad.

§ 2 Meddelande om besvarande av interpellation*1976/77:17 om strukturproblemen inom svenskt produktionsliv**Om Luleå kom-
muns ekonomiska
problem*

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Jag har att anmäla att jag av arbetsmässiga skäl inte kan besvara interpellation nr 17 av herr Svensson i Malmö inom föreskriven tid, utan kommer att göra det vid en senare tidpunkt efter samråd med herr Svensson.

§ 3 Om Luleå kommuns ekonomiska problem

Herr kommunministern ANTONSSON erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels herr *Lövenborgs* (vpk) den 28 oktober anmälda interpellation, 1976/77:24, dels herr *Stridsmans* (c) den 11 november anmälda fråga, 1976/77:69, och anförde:

Herr talman! Herr *Lövenborg* har i en interpellation om Luleå kommuns ekonomiska problem till följd av Stålverk 80 frågat mig dels hur jag bedömer det nya läget för kommunen, dels om jag är beredd att verka för att de ekonomiska skadeverkningarna för kommunen genom det nya beslutet om Stålverk 80 betalas av staten.

Herr *Stridsman* har frågat mig om vilka åtgärder jag ämnar vidta för att hjälpa Luleå kommun ur den svåra ekonomiska situation man hamnat i på grund av investeringar som gjorts på förutsättningar som har direkt samband med Stålverk 80-projektet.

Jag besvarar interpellationen och frågan i ett sammanhang.

Riksdagsbeslutet våren 1976 om ändrade riktlinjer för fullföljande av projekteringen av en stålverksutbyggnad i Luleå medförde ändrade förutsättningar för kommunens planering. Med utgångspunkt häri gick sommaren 1976 en speciell arbetsgrupp under kommunministerns ledning och med företrädare för berörda departement, riksbanken och kommunen igenom konsekvenserna för Luleå kommun och dess långsiktiga planering.

Gruppen kom fram till att de närmaste åren skulle kräva en skatthöjning av inmot två kronor. För att motverka en utdebiteringshöjning i Luleå, som blir väsentligt större än vad man kan räkna med för kom-

Fredagen den
19 november 1976

*Om Luleå kom-
muns ekonomiska
problem*

muner i allmänhet, förklarade den dåvarande regeringen sig vara beredd att under en femårsperiod med början år 1978 lämna ett extra skatteutjämningsbidrag, som motsvarar en årlig utdebitering av en krona.

Låt mig i direkt anslutning härtill säga att regeringen avser att fullfölja detta åtagande.

När det gäller den nya situation som har uppstått i höst är det ännu för tidigt att säga något mer exakt om hur det kommunalekonomiska läget är i Luleå. Enligt vad jag har erfarit arbetar man nu i Luleå kommun fram material, ägnat att klarlägga konsekvenserna för kommunen.

Innan ytterligare hjälpåtgärder diskuteras måste det material som kommunen kommer att redovisa studeras ingående. Jag överväger därför att föreslå regeringen att tillsätta en utredningsgrupp med uppgift att analysera kommunens ekonomiska problem.

Behovet av eventuella ytterligare åtgärder kan bedömas först sedan utredningsgruppen har redovisat sitt arbete.

Herr LÖVENBORG (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min interpellation, men det måste nog betonas att svaret i varje fall i nuläget inte skingrar oron över situationen.

Redan i samband med beslutet 1974 om byggandet av Stålverk 80 framhöll jag, och även andra, att det är ett industribeslut av en sådan omfattning att det måste få konsekvenser för samhällsplaneringen i övrigt och att kommunen därför måste få ett särskilt expansionsstöd.

Så kom alltså det nya beslutet, som jag i olika sammanhang kritiserat. Stålverk 80 inte bara bantas utan försvinner ut i en oviss framtid. Och det blir inte heller billigt för Luleå kommun. Att vara kommunalman i den kommunen i de här dagarna är verkligen ingen avundsvärd sits. Man har hela tiden från 1974 planerat utgående från att Stålverk 80 skulle byggas och att befolkningen skulle öka från 60 000 till över 80 000 personer. Man har satsat på ett mycket ambitiöst bostadsbyggnadsprogram, och man räknar kallt med att de projekt som redan är i gång ger 1 000 tomma lägenheter flera år framåt. Men inte bara det. Också på en rad andra områden har man satsat, utgående från beslutet om att Stålverk 80 skulle byggas. Det gäller kommunikationer, daghem, skolor osv. och en rad inköp – och allting har byggt på riksdagsbeslutet från 1974.

Jag framhöll i riksdagsdebatten när det beslutet togs, att om riksdagen tar ett industribeslut av sådana dimensioner att kommunen i fråga tvingas satsa oerhörda summor till följd därav, måste riksdagen också ta de ekonomiska konsekvenserna av det beslutet. Precis samma resonemang vill jag föra när det gäller följderna av det nya beslutet. Det är verkligen inte Luleå kommuns fel att man hamnat i en ekonomisk rävsax. Kommunen har blivit ett offer för ett spel på hög nivå. Därför måste också regering och riksdag ta det moraliska ansvaret genom att se till att notan betalas via statskassan.

Det handlar inte om några små belopp. Siffror på upp till 250 milj. kr. har nämnts i sammanhanget, och det beloppet är säkert tilltaget i underkant, eftersom alla effekter av kraschen inte låter sig mätas så enkelt. Man kan göra uppskattningar, och bl. a. kan man konstatera att Luleå har ett våldsamt överdimensionerat bostadsbyggnadsprogram. Det har inletts, och det måste till stora delar slutföras. Det ger kommunen minst 1 000 tomma lägenheter, och enbart hyresförlusterna kommer att kosta ca 1 milj. kr. varje månad. Man har satsat stora pengar på kajer och muddring i stålverkshamnen. Bara det är ett projekt som rör sig om hundratals miljoner.

Nu gör man i Luleå kommun vad man kan för att ställa om sig utifrån det nya läget – men det är inte lika enkelt som det var för beslutsfattarna att spola idén om Stålverk 80. Man kan inte avbryta bostadsprojekt som är långt gångna, man är bunden av kontrakt och man har också – det vill jag betona – ansvaret för sysselsättningen. Genom beslutet om Stålverk 80 lurades inte bara kommunalmännen i Luleå utan också en mängd byggnadsarbetare och andra, som flyttade till det som, sade man, skulle bli Sveriges mest expansiva region.

Nu står det helt klart att Luleå kommun inte klarar konsekvenserna av de nya negativa besluten. Kommunen har redan nu – det har jag redogjort för i min interpellation – en låneskuld som är oroande hög. Till årets slut har man lån på upp till 470 milj. kr. För nästa år har man räknat med att enbart räntor och amorteringar kommer att kosta 80 milj. kr. Det är siffror av en storleksordning som kommuner av betydligt större format brukar röra sig med. Om kommunen själv måste svara för "begravningskostnaderna" för Stålverk 80 blir läget helt ohållbart, det förstår vi.

Nu framhåller kommunministern att en speciell utredningsgrupp eventuellt kommer att tillsättas och att en arbetsgrupp tidigare har kommit fram till förslaget att Luleå skulle få ett extra skatteutjämningsbidrag som motsvarar en årlig utdebitering av en krona.

Grundvalen för de tidigare beräkningarna var att projektet Stålverk 80 då ännu fanns kvar i sinnevärlden. Nu har alltså en ny situation uppstått. Det blir inget Stålverk 80. Luleå kommun har lurats till gigantiska felsatsningar, som kostar 300 milj. kr. eller mer. Man räknade tidigare med en starkt ökande skattekraft – genom den planerade expansionen – men också det är en faktor som förändrats. Skatteinkomsterna kommer inte att öka i den omfattning som man hade trott och som arbetsgruppen också självfallet utgått från i sina tidigare beräkningar. Det måste innebära att statens stöd blir betydligt större än den krona som vi nu resonerar om.

Jag skall inte förvandla det här till en näringspolitisk debatt, även om det vore frestande. Men i sammanhanget bör väl tilläggas att det inte bara är Luleå kommun som drabbas av det kraschade projektet. Kommunministern har ju också ansvar för övriga kommuner.

Stålverk 80 skulle ju bli en sysselsättningsmässig injektion för hela

*Om Luleå
kommuns ekonomiska problem*

Norrbottnen. Överallt i kommunerna trodde man och hoppades på biffeffekter av Stålverk 80. Också grannkommunerna till Luleå har under senare år i sin planering tagit hänsyn till att det som kallades den djärvaste statliga industrisatsning vi skådat skulle förläggas till Luleå och påverka hela den s. k. fyrkanten.

I inlandskommunerna spekulerade man över vilka positiva konsekvenser detta skulle få. Det är alltså inte bara Luleå kommun som borde få ett rejält skadestånd.

Men vi skall naturligtvis hålla oss till Luleå i detta sammanhang, eftersom det var den kommunen som togs upp i min interpellation. Jag fattar kommunministern så, att han är beredd att medverka till att staten ger Luleå kommun ett speciellt ekonomiskt stöd för att klara upp denna trassliga härva. Det är i så fall bra. Kan jag också tolka kommunministern så, att hans åsikt är att Luleå kommun inte bara skall få hjälp delvis, utan att statsrådet menar att statskassan skall stå för hela den förlusträkning som direkt kan sägas vara en följd av det nu spolade Stålverksprojektet?

Herr STRIDSMAN (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunministern för svaret på min fråga. Jag skall inte beröra bakgrunden till Luleå kommuns ekonomiska problem. De problemen är kända, och herr Lövenborg har också tagit upp några av dem. Jag skall därför koncentrera mig på innehållet i svaret.

Svaret är positivt i två viktiga hänseenden. Det är till att börja med tillfredsställande att notera att regeringen under en kommande femårsperiod med början år 1978 skall lämna Luleå kommun ett extra skatteutjämningsbidrag som motsvarar en årlig utdebitering av en krona. I pengar rör det sig om ca 100 milj. kr., som regeringen tillskjuter till kommunen för att motverka alltför kraftiga skattehöjningar. Jag vill också säga att detta besked från kommunministern om ett extra skatteutjämningsbidrag helt uppfyller de förväntningar som Luleå kommun hade vid utarbetandet av sin driftbudget för 1978 och de närmaste åren därefter.

Det andra positiva beskedet i svaret är att kommunministern utöver det extra skatteutjämningsbidraget är beredd att överväga ytterligare hjälpåtgärder för att lindra verkningarna för Luleå kommun av de investeringar som gjorts på grundval av de förutsättningar som direkt har samband med Stålverk 80-projektet. Jag hoppas att statsrådet i samband därmed inom den närmaste tiden skall tillsätta en speciell utredningsgrupp som får i uppdrag att analysera Luleå kommuns besvärliga ekonomiska situation.

Enligt min uppfattning får det inte överlämnas till den enskilda kommunen att ensam klara de ekonomiska problem som uppstår i samband med att statsmakterna ålägger denna åtaganden av stor ekonomisk räckvidd, som t. ex. är fallet med Luleå kommun, där Stålverk 80-projektet nu uppskjutits. Jag har också tolkat kommunministerns svar så, att han där bekräftar att han har förståelse för Luleå kommuns svåra ekonomiska

läge och att han också är beredd att hjälpa till för att lösa problemen där.

Jag vill än en gång tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Herr kommunministern ANTONSSON:

Herr talman! Jag vill försäkra såväl herr Lövenborg som herr Stridsman om att regeringen kommer att följa Luleå kommuns ekonomiska utveckling med allt det intresse som jag också menar att vi har skyldighet att visa, därför att Luleå kommuns ekonomiska situation är något unikt genom att detta stora projekt åtminstone nu och för ett antal år framåt inte kan fullföljas.

Jag kan meddela att kommunen i dag har bett om företräde i departementet för att få framlägga sina synpunkter. Jag utgår ifrån att det rör sig om de ekonomiska kalkyler som jag talade om i mitt svar. Jag kommer att ta emot en delegation så snart tiden medger det.

Låt mig, herr talman, utan att spetsa till debatten, säga att jag förstår herr Lövenborgs synpunkter, men är en aning förvånad över att herr Lövenborg – i motsats till herr Stridsman – inte tog fasta på det positiva i mitt svar, där jag å regeringens vägnar utlovar ett extra skatteutjämningsbidrag som motsvarar just en krona per skattekrona under fem år. Det rör sig alltså om 100 milj. kr. för denna femårsperiod. Det är naturligtvis inte något litet belopp, om man betänker att det också finns andra kommuner i vårt land som har sina svårigheter – även om jag erkänner att knappast någon kommun är direkt analog med Luleå.

Herr Lövenborg talade också om kommunens direkta ansvar för sysselsättningen. Jag är medveten om att sysselsättningssituationen blivit svårare efter det nya beslut som är träffat, men utan att negligera sysselsättningsaspekten vill jag påpeka att det knappast är kommunen utan andra myndigheter som har det direkta ansvaret.

De kostnader som man hade beräknat – på de gamla premisserna – rörde sig enligt uppgifter som jag fått om 347 milj. kr. Hittills har man, om mina uppgifter är riktiga, lagt ned ca 145 milj. kr. i det sammanhanget. Jag nämner detta därför att herr Lövenborg frågade om det är min åsikt att staten inte bara skall hjälpa delvis utan att statskassan skall stå för alla kostnader. Såvitt jag nu på avstånd kan bedöma saken – jag skall ta del av handlingarna senare när delegationen från Luleå kommer till departementet – beror det väl delvis på hur man kan disponera om planeringen efter det nya beslut som är träffat i fråga om Stålverk 80. Jag föreställer mig att det kan finnas möjligheter att dra ned de investeringskostnader som man hade räknat med i de ursprungliga kalkylerna.

Herr LÖVENBORG (vpk):

Herr talman! Det är klart att något av det man redan har inlett i form av planering för vissa projekt kan minskas ned, men när det gäller exempelvis det ambitiösa bostadsprogrammet är man låst av långt gående åtaganden.

Nr 30

Fredagen den
19 november 1976

Om Luleå kommuns ekonomiska problem

Fredagen den
19 november 1976

*Om åtgärder för att
säkerställa syssel-
sättningen vid
Algotsfabrikerna i
Västerbotten,
m. m.*

Jag vill också säga till herr kommunministern att jag uppfattar andan i hans svar lika positivt som herr Stridsman. Jag betraktar det också som förpliktande i fortsättningen.

Att räkna ut vad de här felslagna planerna har kostat och kommer att kosta Luleå kommun är självfallet inte lätt. I realiteten rör det sig om betydligt högre siffror än dem som redan har nämnts här. Det handlar bl. a. om att byggnadsarbetare blir arbetslösa genom nedskärningar på byggenskapens område. Detta är givetvis problem som direkt kommer att drabba kommunen på olika sätt. Skatteinkomsterna blir inte vad man har räknat med, och det drabbar också andra områden.

Vad som är viktigt är att regeringen tar det fulla ekonomiska ansvaret för vad som har skett och lägger fram förslag som löser det dilemma som Luleå kommun oförskyllt har hamnat i. Det är ändå ett dåligt plåster på såren. Utvecklingsplanering är något konstruktivt och fantasieggande. Den inledda avvecklingsplaneringen är inte bara en besvärlig utan också en deprimerande uppgift.

Nu står man bl. a. med det som kallas "Sveriges största sandlåda", där stålverket skulle ha legat, med växande ekonomiska bekymmer och risk för arbetslöshet. Det gör att speciella insatser i Luleå är både brådskande och oundvikliga. Någon lång utredning behöver man inte företa för att bli klar över kommunens behov av hjälp.

Jag hoppas sålunda att kommunministern ser till att det arbetet forceras. Jag betraktar också det här interpellationssvaret som förpliktande i det avseendet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om åtgärder för att säkerställa sysselsättningen vid Algotsfabrikerna i Västerbotten, m. m.

Herr industriministern ÅSLING erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara

dels fru *Normarks* (s) den 8 november anmälda fråga, 1976/77:59,
dels herr *Lövenborgs* (vpk) och fru *Wiklunds* (c) den 10 november anmälda frågor, 1976/77:64 resp. 67,
och anförde:

Herr talman! Fru Wiklund har frågat mig vilka åtgärder regeringen planerar för att säkerställa arbetstillfällena vid Algots fabriker i Västerbotten.

Fru Normark har frågat om jag är beredd medverka till att Algots Nord fullföljer sin del av avtalet beträffande sysselsättningen i Västerbotten.

Herr Lövenborg har frågat om regeringen är beredd vidta åtgärder för att hindra nedskärning och avveckling av Brason-fabriken i Gällivare.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Den tidigare regeringen träffade i början av 1970-talet avtal med Algot Johansson AB och AB Eiser om de s. k. Norrlandsetableringarna. Konfektionsindustriproduktion skulle bedrivas av Algots Nord AB i Skellefteå, Lycksele och Norsjö och av AB Eiser i Gällivare, Sollefteå och Kramfors. I utbyggt skick skulle Algots Nord sysselsätta 1 000 personer och Eiser 600 personer. I dagsläget arbetar ca 900 personer vid de sex arbetsställena, varav Algots Nord svarar för drygt 700 personer.

Såväl Algots- som Eiserkoncernen befinner sig i ett trängt ekonomiskt läge. Långtgående åtgärder med allvarliga sysselsättningskonsekvenser också för Norrlandsenheterna har aktualiserats.

Läget för de båda företagen är väsentligen ett resultat av de senaste årens ogynnsamma relativa kostnadsutveckling och kan komma att innebära att den regionalpolitiska satsning som har inletts genom Norrlandsetableringarna raseras.

Mot den bakgrunden har generaldirektören Bertil Rehnberg fått i uppdrag att i förhandlingar med de båda företagen försöka finna en lösning som garanterar fortsatt tekoproduktion vid samtliga sex enheter. Förutsättningen är att resp. enhet kan uppnå lönsamhet inom en tvåårsperiod. Målsättningen är vidare att så långt möjligt bibehålla dagens sysselsättningsnivå – drygt 900 personer. Resultatet av förhandlingarna skall rapporteras till mig före den 1 december.

Detta är det besked som jag för dagen kan ge.

Fru NORMARK (s):

Herr talman! Jag får tacka industriministern för svaret.

Det var den 9 september 1972 som avtalet mellan staten och Algot Johansson AB undertecknades, då företaget åtog sig att bilda ett dotterbolag för tillverkning av lättare konfektion i Västerbottens län. Under fem år, från årsskiftet 1972-1973, skulle företaget bygga ut sin verksamhet så att det i slutet av perioden skulle vara minst 1 000 personer sysselsatta – 600 i Skellefteå och 200 i vardera Lycksele och Norsjö. Detta åtagande förutsatte ett statligt stöd på 70 milj. kr., varav 15 milj. kr. i statsbidrag till kommunernas byggande av industrilokaler och resten till rekrytering och utbildning av personal samt maskinanskaffning. Kommunernas insatser uppgick till mellan 4,5 och 5 milj. kr. sammanlagt. Det blev arbete och tryggare framtid åt människor som annars inte skulle ha fått sysselsättning i hemorten.

Efter tre år hade Algots klarat att anställa två tredjedelar av de 1 000 som krävdes för att få ut hela statsbidraget. Som mest arbetade ca 760 personer vid Västerbottensfabrikerna. Det verkade gå bra, och det fanns inte någon större anledning att tro att företaget inte skulle uppfylla sina åtaganden under femårsperioden. I årsredovisningen 1975 beskrevs Algots starka sidor så här i tidskriften Affärsvärlden:

”– God soliditet och likviditet

- Utvecklad produktionsteknik
- Väl etablerad marknadsorganisation.”

Fredagen den
19 november 1976

*Om åtgärder för att
säkerställa syssel-
sättningen vid
Algotsfabrikerna i
Västerbotten.*

m. m.

Visserligen sades det på visst håll i ledningen att Algots borde överväga att lägga sin produktion utomlands, om det inte blev besinning i löneanspråken. Tala om besinning för denna låglönegrupp! Och då kommer chockbudet via massmedia den 5 november i år utan att de anställda informerats: *Algots måste skära ned produktionen och avskeda bl. a. i Skellefteå, Lycksele och Norsjö.* Den 8 november låg min fråga på riksdagens bord och den 10 november aviserade regeringen ett ökat stöd till tekoindustrin. De anställda kan inte lita på det privata näringslivet, det är klart.

Det utrednings- och planeringsarbete som pågår förutsätter jag också sker i samråd med de lokala fackföreningarnas representanter. Här har samhället helhjärtat ställt upp för att trygga sysselsättningen vid Algots i Västerbotten, och nu vill företaget komma ifrån sitt åtagande. Industriministern nämnde ingenting om huruvida han ämnar följa upp den delen. Regeringen kan inte komma undan ansvaret för sysselsättningen i Västerbotten. Här finns arbetskraften! Här finns lokaler och samhällsservice beräknade för de tusen jobben. Då frågar jag industriministern: Bör staten ge mer pengar direkt till det företaget? Vore det inte lämpligt med särskild företagsbildning med staten som ägare?

Herr LÖVENBORG (vpk):

Herr talman! Jag ber också att få tacka industriministern för svaret.

I min fråga har jag tagit vara på ett yttrande av industriministern om Eiserkoncernens inskränkingsplaner, det var i en intervju i Dagens Nyheter den 31 oktober. Där säger statsrådet: "De regionalpolitiska satsningarna måste räddas helt." Det svar som statsrådet Åsling lämnar i dag är faktiskt inte lika bestämt och betryggande.

Jag är självfallet speciellt intresserad av vad som skall hända med Brason-fabriken i Gällivare. Det framhålls i svaret att man vill garantera driften under vissa förutsättningar i två år. I jämförelse med nedläggningsbeslutet måste det sägas vara ett bättre besked, allt är ju relativt, men man frågar sig vad som händer efter de två åren. Jag vill också ställa det här begränsade löftet i relation till vad som utlovades vid etableringen. Då blev det sagt att Brason-fabriken skulle ha 200 anställda senast 1980. Nu står man alltså där med en stor nybyggd fabrik, den är så stor att de nuvarande 37-38 anställda har placerats bakom avbalkningar i ett hörn i fabriksbalkningen, förmodligen för att de inte skall gripas av torgskräck när de blickar ut över den stora ytan.

Att garantera 37 eller 38 arbetstillfällen under två år i en region där minst 1 000 kvinnor vill ha arbete är egentligen en alltför begränsad målsättning. Om man vill rädda de regionalpolitiska satsningarna, som herr Åsling säger i DN, bör det också innebära, anser jag, att man räddar målsättningen som utlovades vid etableringen, nämligen 200 arbetstillfällen senast 1980.

Då vill jag fråga: Finns den planeringen med i arbetsgruppens och

regeringens ambitioner? Är herr Åsling också beredd att verka för att tidigare löften infrias?

Herr NILSSON i Tvärålund (c):

Herr talman! Då Svea Wiklund inte har tillfälle att närvara här i kam-maren ber jag att få framföra hennes tack till statsrådet.

Industriministern tecknar en utomordentligt allvarlig framtidsbild för de berörda företagen. Det kan leda till, säger statsrådet, att även Eisers och Algots Norrlandssatsningar kan raseras. Det är ju mycket allvarligt om det kommer att inträffa.

De här omnämnda företagen har fått betydande statligt stöd för eta- bleringen. Detta utgick därför att behovet av etableringarna var så ena- stående stort. Denna omständighet och den omständigheten att de kom- munal satsningarna i samband med etableringarna också är mycket be- tydande, samt – den sista och allra viktigaste omständigheten – att dessa arbetstillfällen är av så utomordentligt stor betydelse för de berörda or- terna, bör vara skäl för att såväl företag som statsmakter tar den här frågan mycket allvarligt.

Jag tolkar industriministerns svar så att han ser frågan på det sättet. Det finns anledning att framföra ett tack till honom för att han tagit itu med dessa problem så pass snabbt och begärt att utredningsmannen och förhandlaren, generaldirektören Rehnberg, så snart som den 1 de- cember skall ge besked om de lösningar man kommit fram till.

Jag vill liksom tidigare talare här understryka allvaret i situationen för anställda och för berörda orter. På dessa orter förutsätter också alla att såväl statsmakterna som företaget gör vad som är möjligt för att bibehålla sysselsättningen.

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! I anslutning till vad herr Nilsson i Tvärålund sade senast vill jag ta detta tillfälle i akt att ytterligare understryka med vilket allvar vi ser på situationen för tekobranchen i allmänhet – och kanske i syn- nerhet Norrlandsetableringarna, som dagens diskussion närmast gäller.

Om man inte här från samhällets sida vidtar speciella åtgärder – vilket vi alltså är beredda att göra – så bedömer jag det så att det finns risk för att de insatser för regional sysselsättning som här har gjorts skulle raseras. Det är vi alltså inte beredda att acceptera. Vi menar att man i dessa ansträngningar måste ha inriktningen att garantera sysselsättning för de människor som redan finns involverade i produktionen. Men här pågår också i dag förhandlingar i denna fråga, och jag kan därför inte ge mig in i någon närmare diskussion om förutsättningarna.

Till fru Normark vill jag säga att vi från regeringens sida känner starkt ansvar för sysselsättningen. Det är ju därför som vi omedelbart gjorde ansträngningar att bevara sysselsättningen vid dessa Norrlandsetablering- ar. Vi tänker arbeta med största skyndsamhet och inte spara någon möda för att rädda sysselsättningen i de här berörda orterna.

Nr 30

Fredagen den
19 november 1976

*Om åtgärder för att
säkerställa syssel-
sättningen vid
Algotsfabrikerna i
Västerbotten,
m. m.*

Fredagen den
19 november 1976

*Om åtgärder för att
säkerställa syssel-
sättningen vid
Algotsfabrikerna i
Västerbotten,
m. m.*

Fru Normark ställer frågan om man inte borde ha en särskild statlig företagsbildning för att öka sysselsättningen. Men det löser inte problemen, fru Normark. I Eiser har staten halva ägaransvaret, men sysselsättningsproblemen där är inte mindre för det. Från statsmakternas sida måste vi vidta åtgärder, oavsett hur företagsstrukturen ser ut.

Fru NORMARK (s):

Herr talman! Jag noterar att industriministern inte på något sätt kritiserar de satsningar som gjordes i Norrland; de var ett led i den regionalpolitik som den tidigare regeringen förde. Vi som bor i de norra delarna av landet vet mycket väl vad de har betytt, och kanske valutslaget där berättar litet grand om vad man anser om resultatet.

Men när det gäller ägarförhållandena så har faktiskt det privata näringslivet svikit. Man har inte uppfyllt sin del av förpliktelserna. Här har staten undan för undan gjort allt vad som lovats, kommunerna har gjort stora satsningar för barnomsorg, för bostadsbyggande och inte minst för industrilokalerna, som jag nämnde tidigare, med förmånliga hyresavtal. Det har blivit sociala konsekvenser för de människor det här gäller. Det är ju speciellt kvinnor, många äldre, som för första gången i sitt liv fått arbete. Det är unga människor och många ensamstående mödrar som fått arbete, och jag tror att de skulle känna sig tryggare om staten gick in ännu mer än vad som har skett tidigare. Det fanns ju inte, som jag redan nämnt, någon direkt anledning tidigare i år att misstänka att just detta företag skulle gå dåligt.

Före industriministern Johansson nämnde i en debatt den 12 februari, då jag tog upp just Algots problem, att han trodde "att med den kvaliteten som den svenska tekoindustrin ändå har och den rad av företag, som med de kostnader de har trots allt klarar sig på den inhemska marknaden och på exportmarknaden bör vi ha möjligheter att så småningom klara upp problemen".

Den förra regeringen var medveten om att det fanns problem, men förhoppningen om att det skulle gå bra att klara upp dem fanns där också. Det här raset har kommit på en gång nu, tycker jag.

Herr LÖVENBORG (vpk):

Herr talman! Jag noterar att industriministern inte vill gå in på frågeställningen huruvida man skall infria tidigare ställda löften. Det är visserligen en frågeställning som går utöver min fråga, men folket i den regionen vill ha svar på den.

Den här fabriken i Gällivare startades med pukor och trumpeter. Den togs självfallet emot med mycket stora förhoppningar i en kommun som har så ensidigt och otillräckligt näringsliv som Gällivare. Löftet var som sagt 200 anställda senast 1980.

Det spel som här utvecklats inom den textila branschen är ett grymt spel med människor och med regioners intressen som insats. I den andra vågskålen har lagts enskilda kapitalägares profitintressen. Staten köpte

ju hälften av AB Eiser, av Eiser Invest AB. Priset var 45 milj. kr. Dessa 45 miljoner gick till investmentbolaget, som sedan har använt pengarna till att ge sina egna aktieägare arbetsfria inkomster, och till investeringar i andra vinstgivande företag, aktieköp osv. Fru Normark och i viss mån jag har skildrat det här spelet. Det har också framgått av alla skrivelser kring affären. Nu står hela företaget i en krissituation. Det drabbar inte de privata aktieägarna – de har nog skott sig. Men det drabbar de arbetande.

Vad finns det för möjligheter att inte bara garantera utan också bygga ut verksamheten i de nordliga fabrikerna? Jag är övertygad om att möjligheten finns. Framför allt måste det vara möjligt att i större utsträckning dirigera samhällets behov av textilier för att trygga och utveckla en statlig textilbransch. Den bör frikopplas från privatkapitalet. På den punkten har jag stor sympati för fru Normarks tankegångar.

Jag skulle än en gång vilja fråga herr Åsling: Ingår det i Rehnbergs uppdrag att undersöka alla möjligheter att skaffa sysselsättning genom långsiktiga kontrakt, exempelvis med försvaret och Kommunförbundet?

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Fru Normark noterar att jag inte kritiserat de ursprungliga planer som den gamla regeringen hade, medan herr Lövenborg är starkt kritisk till att de löften som den gamla regeringen gett beträffande Norrlandsetableringar inte har infriats.

Jag har ingen anledning att i dag värdera tidigare löften – jag bara konstaterar att tekokrisen till följd av vårt inhemska kostnadsläge och den internationella konkurrensen är så allvarlig att man faktiskt får betrakta strävan att hålla sysselsättningsnivån vid Norrlandsetableringarna på nuvarande nivå som ett ganska betydande åtagande från samhället. Och det åtagandet är vi i den nuvarande regeringen beredda att göra allt för att fullfölja.

Sedan kan man tycka att den tidsgräns, två år, som vi satt för att Norrlandsetableringarna skall visa lönsamhet är en ganska snäv gräns. Den är snäv, men den är motiverad av att vi också har ett ansvar mot andra anställda i tekobranschen. Den är också motiverad av att vi ändå har en rätt optimistisk bedömning av Norrlandsetableringarnas möjlighet att på sikt hävda sig inom svensk tekoindustri.

Herr LÖVENBORG (vpk):

Herr talman! Jag kritiserade faktiskt inte den gamla regeringens tidigare åtaganden och åtgärder, herr Åsling. Jag frågade bara om herr Åsling är beredd att se till att tidigare löften uppfylls. Det är en rätt stor skillnad.

Jag menar att vad som behövs för hela den här branschen liksom för det svenska näringslivet i övrigt är en målmedveten statlig styrning. Vad som hittills saknats är ett målmedvetet program för att möta strukturproblemen inom svenskt produktionsliv, och det drabbar den här branschen.

Fredagen den
19 november 1976

*Om ytterligare
medel till stöd åt
sysselsättningen vid
Ranstadsverket*

Jag vill sluta med att ännu en gång säga att när det gäller Brason i Gällivare bör den lokaliseringpolitiska målsättningen uppfyllas. Det innebär inte bara en garanti för att man under viss tid klarar jobben för det nuvarande antalet anställda. Det måste också innebära att man uppfyller tidigare givna löften om 200 anställda senast 1980.

Fru NORMARK (s):

Herr talman! Jag trycker på att företaget bör pressas att åtminstone fullfölja sina åtaganden. Det var säkerligen inte några sociala hänsyn som fick Algots Nord att etablera sig i Västerbotten – ingalunda! Man fick ett kraftigt stöd från staten och hade kanske också en del affärer som man behövde ordna. Det är så jag ser det. Därför har vi rätt att kräva att företaget gör den motprestation man lovade.

Visst är vi medvetna om strukturförändringarna. Det var däremot knappast den nya regeringen i sin regeringsförklaring.

Man kan helt enkelt inte rasera de förhoppningar som väckts av den politik som tidigare förts i Norrland och som vi vill skall fullföljas. Vi kommer mycket nog att följa vad som sker på detta område.

Inte heller om hur de anställda – de som det verkligen gäller – skall få vara med i förhandlingarna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om ytterligare medel till stöd åt sysselsättningen vid Ranstadsverket

Herr industriministern ÅSLING erhöll ordet för att besvara herr *Signells* (s) den 10 november anmälda fråga, 1976/77:65, och anförde:

Herr talman! Herr Signell har frågat mig om jag kommer att medverka till att ytterligare medel ställs till förfogande för sysselsättning vid Ranstadsverket och den verksamhet som förekommer där.

Jag har i brev till LKAB den 29 oktober 1976 uttalat mig för en ändrad inriktning av Ranstadsprojektet och i samband därmed också uttalat att de anställda inte har anledning att känna oro för sin sysselsättning. I brevet bad jag LKAB inkomma med en förnyad ansökan om medel till sådan verksamhet som är förenlig med den nya regeringens allmänna politik. Denna ansökan inkom till industridepartementet först i går. Den kommer att bli föremål för prövning i det pågående budgetarbetet. Jag är därför f. n. inte beredd att närmare diskutera en ändrad inriktning av Ranstadsprojektet.

Herr SIGNELL (s):

Herr talman! Jag vill till industriministern framföra mitt tack för svaret på frågan.

När det gäller Ranstadsverket har det under den senaste tiden lämnats

*Om ytterligare
medel till stöd åt
sysselsättningen vid
Ranstadsverket*

många olika besked. Av den anledningen hade det varit av mycket stort värde om vi i dag kunnat få ett klart besked från industriministern. Tyvärr blev det inte så. Jag betecknar svaret som ett ja-så.

AB Atomenergi uppförde, som statsrådet vet, åren 1958–1965 ett uranverk i Ranstad vid Billingen. Sedan 1966 har provdrift av verket skett med reducerad kapacitet. Under den tid då provdrift pågått har man genom ett beundransvärt forsknings- och utvecklingsarbete lyckats komma fram till att också många andra intressanta och värdefulla produkter kan utvinnas ur Billingen i samband med en eventuell uranbrytning.

Vid Ranstadsverket är i dag ett 80-tal personer anställda, och allmänt har vitsordats att den nuvarande personalen besitter stor erfarenhet och högt tekniskt kunnande inom detta unika område. Trots att personalen under praktiskt taget hela projektets tid har levt i stor ovisshet om verkets fortsatta verksamhet har de på grund av lojalitet och framtidstro stannat kvar och känt sitt ansvar. Men efter de senaste veckornas många olika besked måste oron för framtiden och sysselsättningen ha känts pressande för de anställda.

Den 3 november kunde vi läsa i dagspressen att industriministern hade lämnat besked genom ett brev till LKAB att experiment- och utredningsverksamheten vid Ranstad skulle få fortsätta, de anställda skulle inte behöva vara oroliga. Den 10 november omtalades i tidningarna att industriministern hade fått bakläxa av sin riksdagsgrupp och att ingen utvinning av uran eller andra ämnen var acceptabel. Med andra ord nej till all verksamhet vid Ranstad. Den 12 november kunde vi läsa att industriministern i brev till Skaraborgs centerungdomar medgivit att skrivelsen till LKAB:s ledning innehöll flera mindre lyckade formuleringar. Samma dag uppvaktades ni och statsministern av företrädare för Skövde miljöforum, och av redogörelser från denna uppvaktning framgick att ni givit löften om att Ranstads natur skall förbli orörd.

Att ni lyssnar på miljögrupper och ungdomsorganisationer är inte fel – jag kritiserar inte det, herr statsråd. Men jag tror det är nödvändigt att ni också håller någon kontakt med kommunföreträdare, länsstyrelse och anställda vid Ranstad och inte ensidigt har kontakter med nämnda grupper. Vi känner verkligen oro i Skaraborgs län om ni har för avsikt att överlämna hela ansvaret för Ranstadsverket till Centerns ungdomsförbund och miljöforum.

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Herr Signell säger att det varit många olika besked i denna fråga. Det är möjligt, men från mig har det bara varit ett och är så alltför jämt. LKAB:s ursprungliga planer är inte realistiska, vilket jag framhållit både offentligt och till företaget. Det har alltså att inkomma med alternativ för att vi i industridepartementet skall kunna överväga de anspråk på resurser som företaget har. Så har nu skett. I går kom alltså en skrivelse där man anger ett, i realiteten två, alternativ – det ena med begränsad brytning, det andra med en mera direkt inriktning

Fredagen den
19 november 1976

*Om ytterligare
medel till stöd åt
sysselsättningen vid
Ranstadsverket*

mot forskning, ett så att säga geologiskt centrum.

Från regeringens sida kommer vi nu att studera dessa nya propåer från LKAB. Vi kommer också att se till att kommunerna får säga sitt i frågan. Så småningom blir det också anledning att ta ett beslut, men då skall alltså kommunerna ha sagt sitt liksom naturligtvis också den sittande Biltingenutredningen.

Herr SIGNELL (s):

Herr talman! Jag är inte överens med industriministern när han säger att det bara har givits ett besked. Det har kommit ofantligt många besked, och jag refererade några av dem som har lämnats den senaste tiden.

Jag kan inte underlåta att känna oro över att ni inte har några kontakter med de anställda. I lördags besökte er statssekreterare vårt län. Han tog kontakt inte med de anställda utan med de utomparlamentariska miljögrupperna, som guidade honom runt kring området vid Ranstad.

Det är beklagligt att ni inte har kontakt med de anställda. De känner oro, och den oron är inte utan fog, särskilt med tanke på det brev som ni själv skrev till Centerns ungdomsförbund i Skaraborgs län sedan förbundet vid sin höststämma hade uttryckt vissa farhågor för att ni skulle ge besked om uranbrytning. Kommer verksamheten vid Ranstad att fortsätta eller inte? Det är svar på den frågan som vi vill ha.

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! De anställda har fått besked, och det har också varit underhandskontakter med dem. Jag vet inte vilka informationer herr Signell har, men redan i mitt brev till LKAB gav jag besked om att de nu anställda i företaget inte har någon anledning att känna oro. Klarare besked kan man knappast få, tycker jag.

Efter att ha läst tidningar och tidningsrubriker kan man kanske göra sådana kommentarer som herr Signell har gjort här, men det saknar egentligen intresse i sammanhanget. Det måste ändå vara fakta i målet, som är av intresse, nämligen att LKAB:s ursprungliga projekt blev underkänt av oss. Företaget har kommit med nya alternativ som vi nu studerar och som skall bli föremål för samråd med berörda kommuner. Sedan kommer vi så småningom också att ta politisk ställning till dessa projekt.

Detta är den faktiska handläggningen, och mot den torde inga invändningar kunna resas. I så fall skulle jag vara intresserad av att höra hur herr Signell anser att man bör behandla ett sådant här ärende med många inblandade parter.

Herr SIGNELL (s):

Herr talman! Jag försökte uttrycka det på så sätt att jag tycker att informationen till de anställda är bristfällig. Ordföranden i Gruvindustriarbetareförbundets avdelning vid Ranstadsverket säger att man vet varken ut eller in.

Det kan gärna kritiseras att jag här bygger på tidningsartiklar. Men

det är ju på grund av tidningsartiklarna vi ställer oss frågande, eftersom vi inte har fått några klara besked från den nuvarande regeringen.

Jag vill upprepa att de anställda känner oro och att de vill ha ett ordentligt besked. De är oroliga, om ni överlämnar detta till ert ungdomsförbund och till miljögrupperna.

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Det är faktiskt ett ganska anmärkningsvärt påstående som herr Signell här gör. Regeringen har sagt att den nuvarande personalen inte har någon anledning att känna oro, eftersom staten som arbetsgivare måste ta sitt arbetsgivaransvar. Ett vad jag skulle vilja kalla nollprojekt – med inriktning mot en forskningsstation utan brytning – innebär i princip sysselsättning för det nuvarande antalet människor där.

Jag har alltså meddelat det statsägda företaget som har personalansvaret att personalen inte bör känna oro. Någon annan information kan knappast statsmakterna ge. Det är närmast det personalansvariga företaget som har att föra vår information vidare. Självfallet är jag beredd att undersöka om LKAB och AB Atomenergi inte har mött upp med sitt arbetsgivaransvar när det gäller informationen, men det är alltså inte regeringens sak att föra ut den.

Herr SIGNELL (s):

Herr talman! Kan jag då tolka industriministerns svar på det sättet att det 80-tal människor som nu är anställda får fortsätta sin verksamhet vid Ranstadsverket, oberoende av om brytning av något slag kommer att ske? Kan de utan någon skifferbrytning ur gruvan få fortsätta sin sysselsättning?

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om den svenska kabelindustrin

Herr industriministern ÅSLING erhöll ordet för att besvara herr Franzéns (vpk) den 22 oktober anmälda interpellation, 1976/77:13, och anförde:

Herr talman! Herr Franzén har frågat mig om jag kan acceptera konsekvenserna för svensk kabeltillverkning i allmänhet och den sysselsättningsminskning i synnerhet som en nedläggning av telekabeltillverkningen vid Sieverts Kabelverk i Älvsjö, tillhörigt L M Ericsson-koncernen, innebär.

L M Ericsson-koncernen är norra Europas största tillverkare av kabel. Företagets svenska fabriker för tillverkning av tele- och kraftkabel svarar tillsammans för ca 75 % av koncernens totala kabeltillverkning. Dessa har under de senaste två åren lyckats kompensera en alltmer stagnerande

Fredagen den
19 november 1976

*Om den svenska
kabelindustrin*

och vad avser telekabel starkt minskad hemmamarknad genom ökad export. Som skäl till att företaget upphör med telekabeltillverkningen i Älvsjö anges stora svårigheter att få avsättning för produkterna.

Enligt vad jag har erfarit är en anledning till nedläggningen av Älvsjöfabriken att televerket, som är den helt dominerande kunden, kraftigt reducerat sina beställningar av telekabel. En väsentlig orsak till detta är att utveckling av ny teknik nu möjliggör ett betydligt bättre utnyttjande av telekablar än tidigare. Samtidigt har det minskade byggandet reducerat behovet av nyinvesteringar i telekabelanläggningar.

Inom L M Ericsson råder uppfattningen att någon förbättring, vad avser den svenska telekabelmarknaden inte är att förvänta. Detta är en bedömning som jag – och jag antar även herr Franzén – måste dela. Totalt i världen råder på telekabelsidan f. n. stor överkapacitet, vilken lett till en prispress som avsevärt begränsar företagets exportmöjligheter.

Sammanfattningsvis torde vi kunna konstatera att L M Ericsson anpassar produktionsapparaten storlek till den faktiska marknaden genom att låta koncernens modernare fabriker i Piteå och Hudiksvall i fortsättningen svara för den starkt minskade volymen av telekabel.

Älvsjöfabriken sysselsätter f. n. ca 350 personer. L M Ericsson har utfäst sig att försöka finna arbete inom koncernen för alla berörda. Med hänsyn till att enbart moderbolaget i dag sysselsätter drygt 2 600 kollektivanställda och nästan 6 200 tjänstemän i Storstockholm betraktar jag möjligheterna att bereda de anställda i Älvsjö sysselsättning som mycket goda. Jag har också erfarit att L M Ericsson kommer att utnyttja de aktuella lokalerna i Älvsjö för elektronik tillverkning och till viss del som färdiglager. På sikt torde man därför kunna räkna med att man genom denna nya verksamhet skall kunna skapa ytterligare arbetstillfällen.

Herr FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jag får tacka industriministern för svaret. I finns, kan man väl säga, en övertro på den kapitalistiska marknadshushållningen och ett eventuellt ansvar som den skulle medföra.

L M Ericsson håller på med en total omläggning av hela sin produktionsapparat, både här i Sverige och i utlandet. Den elektroniska tillverkningen tar över stora delar av det som den mekaniska industrin tidigare svarat för. Detta medför problem för de anställda inom hela L M Ericsson-koncernen, inte bara för dem som är anställda vid kabelverket i Älvsjö utan i hela landet. Det medför givetvis också problem för andra industrier som är avhängiga av L M Ericssons produktion.

Omläggningen sker i samarbete med de egna dotterföretagen i andra länder men också i samarbete med olika företag i branschen i utlandet, exempelvis : USA. Samarbetet har tagit sig sådana uttryck att beslut om gemensam produktutveckling för L M Ericsson och ett USA-företag medfört att nedläggning av verksamhet inom landet blivit nödvändig.

Detta har f. ö. ägt rum utan samråd med eller information till de anställda annat än i efterhand.

Det blir en minskning med över 400 arbetstillfällen i Karlskrona, och det återverkar på uppemot 1 200 arbetsplatser. Sieverts kabelverk i Sundbyberg nedbantats, och produktionen överflyttas till Hudiksvall och Piteå. I Söderhamn minskar L M Ericsson personalen med 250 samt, enligt fackföreningens uppgifter, med ytterligare 100 redan år 1977. L M:s Gröndalsverken läggs ner till sommaren 1977. Det ställer många industriarbetare och tjänstemän utan jobb.

Enligt L M Ericsson skall man i Sverige minska antalet anställda från totalt 15 300 till ungefär 12 000 – en minskning med 3 300, motsvarande ungefär 20 %. Men sannolika skäl talar för att ytterligare 1 500–2 000 arbetstillfällen inom L M Ericsson-koncernen kommer att försvinna. Den här kraftiga nedbantningen i Sverige kan förmodas vara ett led i satsningen på utlandsarbetena.

För L M:s vidkommande finns i utlandet 53 000 anställda. Det s. k. kostnadsläget är där lägre än i Sverige, men det är inte enbart kostnadsläget som är orsak. Många av de här länderna har regimer som på grund av multibolagens och egna kapitalintressen undertrycker arbetarklassen. Exempel finns från flera länder, bl. a. från Latinamerika. Jag tänker inte utveckla den här diskussionen till någon utrikesdebatt, men jag skulle vilja ta upp några exempel på vad som skett i Latinamerika inom L M Ericsson-koncernen.

Sedan arbetarna vid L M i Colombia lyckats få till stånd ett hyggligt avtal påbörjade företagsledningen en förföljelse av de i förhandlingen aktiva arbetarna och av andra fackligt och politiskt medvetna arbetare – allt för att splittra arbetarna och omöjliggöra den fackliga verksamheten.

Från El Salvador kom ett brev till LO från jobbarna. Där berättas att det varit ett förhandlingsmöte då företagsledningen ville sluta individuella avtal. Men i stället för att diskutera med facket förolämpade man jobbarna, och det hela slutade med att man från ledningens sida tog till knytvävarna.

Det tredje exemplet är även det från Latinamerika, närmare bestämt från Venezuela. Därifrån berättas att företaget, med arbetsministeriets hjälp, lyckats kasta ut fackklubben och därefter avskeda 18 arbetare.

Detta är kanske för L M den framtida melodin. Men satsar företaget på egna kabelfabriker i utlandet för tillverkning av sådan kabel som i dag tillverkas i Sverige, minskas ju arbetstillfällena här hemma. Det är en av anledningarna till att man känner oro inför framtiden även för de anställda vid Älvsjöfabriken.

Man måste naturligtvis samtidigt titta på strukturen för Stockholmsregionen och på vilka återverkningar detta får där. I en tre år gammal skrift med namnet "Blir Storstockholm en region utan arbete?", som Stockholms fackliga centralorganisation givit ut, konstateras följande:

"Hela den totala minskningen i landet av anställda inom industrin har fallit på Stockholmsregionen. Antalet sysselsatta inom tillverknings-

industrin har på de senaste 12 åren minskat från 189 000 till 148 000 i Stockholms län. I hela landet minskade antalet anställda inom industrin med 4-5 procent (46 000) under 60-talet. I Stockholms län var minskningen 22 procent (41 000)."

Även under den här tiden flyttade L M Ericsson enheter från Stockholmsområdet, bl. a. Bromma-, Huddinge- och cityenheterna.

Sivert Andersson, ordförande i Metalls avdelning I och tillika riksdagsman, säger följande i samma skrift med anledning av företagsflykten:

"Det är ett kapitalistiskt intresse att få administrationen av företagen centraliserad till Stockholm och fabrikena decentraliserade till de platser av landet där lönerna ligger lågt och markpriserna är billiga."

Citatet talar för sig självt och behöver ingen närmare kommentar.

Jag vill ställa följande fråga: Tror verkligen industriministern att det går att ordna ersättningsarbeten åt dem som blir utan arbete efter nedläggningen av Älvsjöanläggningen? L M har ju enligt herr Åsling utfäst sig att för alla berörda försöka finna arbeten inom koncernen. Den strukturomvandling som pågår talar för att det är stor risk att man inte kan hålla det löftet. En av huvudorsakerna till nedläggningen av Älvsjöanläggningen uppges vara att televerket i stort sett slutat att köpa kabel av L M. Detta beror bl. a. på att man övergått till s. k. radiolänkar, eftersom dessa anses vara billigare. Man kan dock inte komma ifrån behovet av telekommunikationskabel. Det har sagts mig att televerket och andra statliga verk och företag i dag importerar kablar och ledningar från utlandet och motiverar det med att det skulle vara billigare, kablar som gott och väl hade kunnat produceras vid Älvsjöanläggningen.

Av den anledningen vill jag ställa ytterligare en fråga: Anser industriministern att det är en riktig politik att låta statliga verk och myndigheter importera kabel, som i stället mycket väl hade kunnat tillverkas vid Älvsjöanläggningen?

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Jag konstaterar beträffande industrigrenens allmänna situation i Sverige att exporten av svensk kabel under de senaste åren har varit ungefär dubbelt så stor som importen. Det är ju inte alla industrigrenar som har denna med tanke på betalningsbalansen lyckliga fördelning mellan export och import.

Herr Franzén frågade mig mot denna bakgrund om jag tror att företaget kommer att kunna erbjuda de ersättningsarbeten som kan komma att erfordras till följd av produktionsomläggningen. Ja, det kan jag inte yttra mig om, men jag vill betona samhällets bestämda krav att företag i lägen som detta ser till att det också ges alternativa sysselsättningsmöjligheter. Det är ett bestämt krav, som man i synnerhet bör kunna ställa på koncerner med en rikt diversifierad verksamhet.

Sedan måste man väl notera att det har skett mycket rent tekniskt på det här området, och den nya tekniken har minskat kabelbehovet. Importen gäller tydligen kabelsorter där vi på grund av vårt höga kost-

nadsläge inte har kunnat hänga med i den internationella konkurrensen. Detta är allvarligt, men det är en litet större fråga som har en något annan karaktär. Och i vad angår statliga verk och företag och deras upphandling finns det ju en princip som vi inte har någon anledning att ändra på: att upphandlingen i sina huvuddrag måste grundas på ett starkt kostnadsmedvetande.

Nr 30

Fredagen den
19 november 1976

*Om den svenska
kabelindustrin*

Herr FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Ersättningsarbetena för de anställda vid Älvsjöanläggningen är inte ordnade till mer än ungefär 40 %. Att bereda ersättningsarbeten för dem vid Sieverts Kabelverk är otänkbart då man, som jag tidigare redogjort för, bantar ned även där. L M Ericsson har också planer på ytterligare nedskärning inom koncernen, inte minst på tjänstemannasektorn. Det gläder mig att industriministern i alla fall slår fast att det är samhällets absoluta krav att företagen skall ordna ersättningsindustri.

Industriministern har vid upprepade tillfällen, bl. a. i TV, anfört att ansvaret för sysselsättningen först och främst är arbetsgivarnas sak och att samhället skall gå in i sista hand. Jag betecknar det som industriministern sade här i dag som en avsevärd skärpning, och det må ändå vara till glädje.

Det är på det viset att samhället måste ha ett övergripande ansvar för sysselsättningen och produktionen i landet. Enskilda företag, kapitalister eller grupper kan inte enbart i profitsyfte få hantera människor efter lönsamhetsprinciper.

Jag tror att vi kan vara överens om två saker, herr Åsling:

För det första är det alltid problem för de anställda där företag lägger ned eller flyttar produktionen. En stor otrygghet träder in om hur framtiden skall te sig för de människorna. Det är också känt att ett eventuellt nytt arbete medför stora omställningssvårigheter inte minst för den äldre arbetskraften.

För det andra gör industriutarmningen i Stockholmsregionen det än svårare för de här arbetarna och tjänstemännen att få tag i nya arbeten. Det har redan visat sig att de som har svårt, för att inte säga omöjligt, att få nya jobb är de som kommit upp i 50-årsåldern eller mer.

Företagen planerar sin ekonomi och produktion både på kort och på lång sikt. Det är naturligtvis behövligt. Men vore det då inte dags, herr industriminister, att också samhället som helhet gjorde detta, gjorde en kortsiktig och långsiktig planering av både ekonomi och produktion, så att sådana här situationer inte skall behöva uppstå?

Beträffande upphandlingen från olika statliga verk och myndigheter av importerade varor sade industriministern att det kunde vara billigare att importera. Ja, för enskilda företag eller myndigheter är det billigare att importera. Men den andra änden – arbetslösheten, sysselsättnings-svårigheterna för dem som blir friställda, arbetslösa – är dyrbar för samhället.

Fredagen den
19 november 1976

*Om den svenska
kabelindustrin*

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Herr Franzén försöker pressa mitt uttalande litet längre än vad som är rimligt med hänsyn till min formulering att ett bestämt krav bör kunna riktas mot arbetsgivarna i detta sammanhang. Det finns en gräns utöver vilken ett enskilt företag, ägt av enskilda intressenter eller av staten, inte längre kan fullfölja sitt arbetsgivaransvar, och då kommer samhällets ansvar in. Det gäller ju i sista hand ändå att slå vakt om den enskilda människans krav på sysselsättning, och i många anpassningsprocesser uppstår problem för enskilda människor. Självfallet vilar då ett ansvar på samhället.

Herr Franzén lägger stor vikt vid att man skulle kunna lösa även problem som dessa genom en översiktlig planering av ekonomi och sysselsättning. Jag tror att det är att ha överdrivna föreställningar om hur en planhushållning skulle kunna genomföras i varje fall i ett land så litet som vårt, som är så intimt beroende av omvärlden och dess industriella konjunktur. Jag tror inte att det har funnits möjligheter att planera in de konsekvenser av den sista lågkonjunkturen som vi nu bevittnar i bransch efter bransch.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1976/77:28 till skatteutskottet

1976/77:46 till civilutskottet

§ 8 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1976/77:12 till försvarsutskottet

1976/77:13 till konstitutionsutskottet

1976/77:14 till näringsutskottet

§ 9 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna 1976/77:48–50.

§ 10 Anmälades och bordlades

Förslag

1976/77:5 Riksdagens förvaltningsstyrelsens förslag om ändrade bestämmelser angående riksdagens författningssamling m. m.

1976/77:6 Riksdagens förvaltningsstyrelsens förslag till viss ändring i ersättningsstadgan för riksdagens ledamöter

§ 11 Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1976/77:8 med anledning av motioner om förenklade statliga blanketter m. m.

1976/77:9 med förslag till vissa ändringar i kommunallagen (1953:753)
och landstingslagen (1954:319)

Nr 30

Fredagen den
19 november 1976

Finansutskottets betänkande

1976/77:3 med anledning av motioner om företagens uppgiftsskyldighet
m. m.

Skatteutskottets betänkande

1976/77:5 med anledning av motion om åtgärder mot skatteflykt och
skattefusk

Utrikesutskottets betänkanden

1976/77:5 med anledning av motion om upprättande av diplomatiska
förbindelser med Vatikanstaten

1976/77:6 med anledning av berättelse om verksamheten inom Nordiska
rådet

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

1976/77:5 med anledning av motion om en översyn av riks försäkrings-
verkets frivilliga pensionsförsäkring

1976/77:6 med anledning av motioner om rätt till sjukersättning för re-
troaktiv inkomst

1976/77:7 med anledning av motion om rätt till längre sammanhängande
ledighet

Kulturutskottets betänkande

1976/77:13 med anledning av motioner om upprustning av fäbodrar och
om en utredning rörande bevarandet av stenvalvsbroar

Trafikutskottets betänkanden

1976/77:4 med anledning av motioner angående vissa föreskrifter för
mopedister, m. m.

1976/77:5 med anledning av motioner berörande vissa föreskrifter i kör-
kortskungörelsen (1972:592) och fordonskungörelsen (1972:595), m. m.

Jordbruksutskottets betänkanden

1976/77:2 med anledning av motioner om försöksdjursverksamheten
m. m.

1976/77:4 med anledning av propositionen 1976/77:3 om åtgärder för
att motverka negativa effekter av svavelutsläpp jämte motioner

1976/77:5 med anledning av motioner angående vissa fiskefrågor

1976/77:6 med anledning av motioner om livsmedelskontroll, m. m.

1976/77:7 med anledning av motioner om viltvård, m. m.

1976/77:8 med anledning av motion om åtgärder för att skydda den
svenska herptilfaunan

§ 12 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 19 november

1976/77:94 av herr *Gahrton* (fp) till herr utbildningsministern om ökade resurser till fredsforskningen:

Den samhällsvetenskapliga freds- och konfliktforskningen är f. n. företrädd med en forskarassistenttjänst vid vart och ett av universiteten i Göteborg, Lund och Uppsala. Dessa tjänster utlöper emellertid vid årsskiftet 1977-1978. Fredsforskningen är en tvärvetenskap med ett mycket väsentligt forskningsområde. Den har i Sverige betydligt svagare stöd än i t. ex. Norge och Finland.

Är utbildningsministern beredd att verka för dels att fredsforskningens resurser byggs upp på längre sikt, dels att nuvarande tjänster även i fortsättningen knyts till freds- och konfliktforskning, dels att nuvarande innehavare får möjlighet att arbeta inom freds- och konfliktforskningen i avvaktan på en mer permanent lösning?

1976/77:95 av herr *Lindahl* i Hamburgsund (fp) till herr kommunikationsministern om slopande av tidtabeller för viss färjtrafik:

Med den kostnadsstruktur som statens vägverks färjor har betyder i de flesta fall antalet turer mycket litet för totalkostnaden.

På en del färjleder med korta omloppstider och oregelbunden trafik-tillströmning innebär kravet på tidtabellsreglering av färjtrafiken onödigt låg service för lokalbefolkningen.

Anser statsrådet att det är rimligt att färjor där en tidtabell ger en helt försumbar besparing men dålig service får gå på anrop?

1976/77:96 av herr *Sellgren* (fp) till herr kommunikationsministern om åtgärder för att minska trafikolycksriskerna under vinterhalvåret:

I en helt färsk rapport från statens väg- och trafikinstitut redovisas alarmerande uppgifter om sambandet mellan trafikolyckor, väderleksförhållanden och vägens beskaffenhet. Det framgår bl. a. att olycksrisken är flera gånger större vintertid än sommartid liksom vid mörkerkörning jämförd med körning i dagsljus. Körning i mörker vintertid är mest riskabel. Att det förhåller sig så är i och för sig tidigare känt, men nu föreligger alltså vetenskapligt belägg för och mått på dessa samband.

Statens väg- och trafikinstitut anser att t. ex. sänkta hastighetsgränser vintertid, mer allmänt bruk av reflexer och vägbelysning verksamt skulle öka trafiksäkerheten under vinterhalvåret.

Mot denna bakgrund vill jag fråga herr kommunikationsministern:

Vilka åtgärder avser statsrådet vidta i syfte att minska trafikolycksriskerna under vinterhalvåret?

Nr 30

Fredagen den
19 november 1976

---

*Meddelande om
frågor*

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 14.17.

In fidein

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert